

Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2012-2015

1. Inleiding

Voor u ligt de nieuwe nota Lokaal Gezondheidsbeleid voor de periode 2012-2015. Op grond van de wet Publieke Gezondheid (hierna: PG) zijn de gemeenten verplicht om iedere vier jaar een nota gemeentelijke gezondheidsbeleid vast te stellen. Ook is het mogelijk om het lokaal gezondheidsbeleid op te nemen in het WMO-beleidskader.

Een goede gezondheid is voor iedereen van groot belang. Gezonde mensen hebben in het algemeen een betere kwaliteit van leven, kunnen beter voor zichzelf zorgen en doen minder beroep op de zorg. Ook kunnen ze langer en beter participeren in de maatschappij, of dat nu op de arbeidsmarkt is of als vrijwilliger.

Gezondheid is allereerst een verantwoordelijkheid van de Helmonder zelf. Samen met de partners uit het veld informeert en adviseert de gemeente de Helmonder bij het maken van gezonde keuzes. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar diegenen, waarvan gebleken is dat zij dit niet op eigen kracht kunnen doen.

Gezondheidsgerelateerde activiteiten worden, waar mogelijk, georganiseerd onder de paraplu 'Helmond Gezond'. Helmond Gezond is een etiket dat met name als doel heeft om gezondheid blijvend op de kaart te zetten. De afgelopen jaren is hier intensief op ingezet. Met deze nota wordt voorgesteld die inzet ook in 2013 te continueren.

De voorliggende nota is een vervolg op de nota Gezondheidsbeleid 2008-2011. Hierin zijn drie onderwerpen tot speerpunt van beleid gemaakt, te weten:

1. wijkgerichte aanpak van gezondheidsachterstanden door de inzet van een gezondheidsmakelaar;
2. afstemmen van preventieactiviteiten;
3. realiseren en/of behouden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor huisartsen en andere (eerstelijns) zorgverleners.

Tussenevaluatie

Begin 2010 is een tussenevaluatie opgesteld met als belangrijkste conclusies en aanbevelingen:

- houd blijvende aandacht voor het thema gezondheid;
- steek minder in op generiek beleid en generieke ondersteuning, juist maatwerk zorgt voor het terugdringen van sociaal economische gezondheidsverschillen;
- zorg voor preventieve gezondheidsbevorderende activiteiten in de wijken waar de SES van mensen lager is dan gemiddeld;
- zorg dat de gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen wordt bewaakt;
- zorg voor zo SMART mogelijk geformuleerde resultaten;
- betrek de spreiding van eerstelijnsvoorzieningen bij Wonen, Welzijn, Zorg.

We kiezen er voor om zo veel als mogelijk aan te sluiten bij bestaand beleid. Enerzijds is dat het evidente karakter van gezondheid als onderdeel van een integrale manier van werken. Gezondheid maakt van heel veel beleidsterreinen onderdeel uit. Anderzijds – en niet onbelangrijk - zijn de beperkte financiële middelen voor de komende jaren.

Leeswijzer

In deze nota komen, op volgorde, de volgende onderwerpen aan bod:

- De beleidsmatige context waarin dit stuk is geschreven;
- De gezondheidsproblemen die in Helmond, aantoonbaar, spelen;
- De aanpak welke, deels reeds, deels aanvullend, gekozen wordt om met deze gezondheidsproblemen om te gaan;
- De wijken waar met name op ingezet gaat worden.

2. Beleidsmatige context

2.1 Landelijk

De Minister stelt elke vier jaar een nota landelijke prioriteiten en een landelijk programma vast op het gebied van de publieke gezondheidszorg. In mei 2011 is de landelijke nota gezondheidsbeleid "Gezondheid dichtbij" gepubliceerd. De kabinetsvisie is uitgewerkt in drie thema's:

- Vertrouwen in gezondheidsbescherming
- Zorg en sport dichtbij in de buurt
- Zelf beslissen over leefstijl

Het kabinet stelt dat Sport en Bewegen hierbij belangrijke onderdelen zijn. Mensen die voldoende bewegen zijn in het algemeen gezonder. Ook is beweging goed voor de psychische gesteldheid van mensen. Bewegen leidt tot minder depressies. Mensen die minder bewegen eten vaker ongezond, hebben vaker last van depressies, roken meer en drinken vaker excessief alcohol. Tevens is bewegen een middel om een stap te zetten op de participatieladder.

Juist door het aanbieden van sport- en bewegingsmogelijkheden in de wijk wordt bevorderd dat meer mensen in beweging komen en/of blijven.

Ongezonde leefgewoonten komen vaak in combinatie voor: mensen die minder bewegen eten vaker ongezond, roken meer en drinken vaker excessief alcohol. Bewegen leidt ook tot minder depressie en diabetes.

Zoals in de landelijke nota Gezondheidsbeleid 2008-2011 werd aangehaald, wijst onderzoek uit dat de sociaal-economische status invloed heeft op de gezondheid. 'Mensen uit lagere sociaal-economische groepen ervaren hun gezondheid als slechter, hebben een grotere kans op een aantal specifieke aandoeningen zoals een hartinfarct en longkanker, en overlijden eerder dan mensen uit hogere sociaal-economische groepen'¹.

2.2 Regionaal

Dezelfde thema's komen terug in de regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011 van de GGD Brabant-Zuidoost. Het genoemde rapport helpt ons bij de ontwikkeling van een nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid door enkele kernboodschappen voor het gezondheidsbeleid van Helmond te formuleren. De cijfers uit dit rapport worden in deze nota gebruikt als kerncijfers met betrekking tot de gezondheidssituatie in Helmond.

2.3 Gemeentelijk

Jeugdbeleid

In 2010 heeft uw raad de nota integraal jeugdbeleid aangescherpt. De nota zet extra in op het aanpakken van risicogedrag van verzuim tot te weinig bewegen en (bovenmatig) alcoholgebruik. In de huidige nota is het streven naar een gezonde jeugd minder prominent beschreven, maar het is evenwel een belangrijk onderdeel. Met name de invulling van de Jeugdgezondheidszorg draagt bij aan gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering van de Helmondse kinderen en jongeren. Vanuit de wet PG zijn gemeenten verplicht zorg te dragen voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

In maart 2011 heeft uw raad het WMO beleidskader 2011-2015 vastgesteld. Binnen de WMO-gedachte is het van belang dat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen en zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen. Daarbij staan de eigen verantwoordelijkheid en het sociale netwerk van mensen centraal.

Binnen het seniorenbeleid wordt geconstateerd dat veel gezondheidsproblemen op latere leeftijd hun oorzaak kennen in ongezond gedrag op jongere leeftijd. Van belang is dus: voorlichting aan en verhoging van de weerbaarheid van kinderen.

¹ K. Stronks, J. Hulshof (2001) *De kloof verkleinen. Theorie en praktijk van de strijd tegen sociaal-economische gezondheidsverschillen*

Sportbeleid

In de nota 'Sport in Beweging' 2008-2012 staat als centrale doelstelling voor het Helmondse sportbeleid "*Bevorderen van mogelijkheden om zoveel mogelijk inwoners van de gemeente Helmond op een verantwoorde wijze te laten sporten en te bewegen, vanuit eigen interesse en omstandigheden*". In 2013 zal de Strategische Sportnota opgeleverd worden met een visie voor sport en bewegen in de komende jaren. Uitgangspunt hierin is sport en bewegen in de wijk.

OGGz

De hoofddoelstelling van het Regionaal Kompas 2012 – 2015 is het vergroten van de kwaliteit van leven (zelfredzaamheid) van de doelgroep. Hierbij wordt onder meer het hebben van een redelijke gezondheid genoemd.

Overig

De gezondheid van iemand wordt beïnvloed door veel factoren. Achtergrond, leefstijl, woonomgeving, werk, etc. bepaalt de gezondheid. Dit betekent ook dat ook andere beleidsterreinen van invloed zijn (positief en negatief) op de gezondheid van de Helmonders. Neem bijvoorbeeld de milieuvisie, welke is opgebouwd uit drie pijlers: duurzame gezondheid, duurzame veiligheid, duurzame leefbaarheid. Of het fietsenbeleidsplan, dat in 2009 werd opgeleverd met uitgebreid actieplan, dat als belangrijk doel heeft om het fietsklimaat in Helmond te verbeteren..

3. Beoogd effect en resultaat

Het belangrijkste effect dat met het Lokaal Gezondheidsbeleid wordt beoogd, is de Helmonder de handvatten te geven om een gezonde keuze te kunnen maken.

Wanneer men voldoende beweegt², gezond eet³, voldoende sociale contacten heeft en genoeg kennis heeft over gezondheid, dan is gezond zijn een keuze. Een keuze die de Helmonder zelf kan maken.

Het hiervoor genoemde rapport van de GGD 'Op weg naar een gezonder Helmond' helpt ons de belangrijkste kernboodschappen voor het gezondheidsbeleid van Helmond te formuleren. Meer nog dan dat geeft het ons inzicht in de gezondheidstoestand van de Helmonders. Uit dit rapport kunnen we vijf belangrijke aandachtsgebieden extraheren. Dat zijn: de psychische gezondheid; het gewicht; het roken, alcohol- en drugsgebruik' en de seksuele gezondheid van de inwoners van onze stad.

3.1 Psychische gezondheid

Gemiddeld voelt meer dan 82% van de Helmonders zich psychisch gezond. Het risico op een depressie of een angststoornis is in Helmond daarentegen, in vergelijking met de regio, relatief hoog. In Helmond voelt 15% van de 12- tot en met de 18-jarigen, 17% van de 19- tot en met 64-jarigen en 21% van de 65-plussers zich psychisch ongezond. Een op de zeven Helmondse jongeren van 12 tot en met 18 jaar piekert dag en nacht. 8% van de jongeren zegt in het afgelopen jaar zelfdoding overwogen te hebben.

Weerbaarheid en bekendheid

Zoals bij veel gezondheidsproblemen speelt voorlichting bij psychische en psychosociale problemen een belangrijke rol. Daarnaast is sociale weerbaarheid van groot belang. Een (ernstige) depressieve stoornis kan voorkomen worden door vroegtijdige signalering (en ingrijpen). Belangrijk is dat hulpverleners, maar ook zoveel mogelijk de professionals in de wijk en eventuele vrijwilligers, de risicofactoren en signalen van een depressie herkennen en weten welk preventief aanbod er is. De beste resultaten worden behaald wanneer publieksvoorlichting, vroegtijdige signalering en advisering, ondersteuningsprogramma's en maatregelen gericht op de leefomgeving in combinatie worden uitgevoerd⁴.

² volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen

³ volgens de Schijf van Vijf

⁴ GGD Brabant-Zuidoost (2011) *Op weg naar een gezonder Helmond. Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011*, pp. 26-27.

Wat doen we hiervoor?

- Er wordt voor gekozen de komende jaren de in gang gezette projecten met betrekking tot de psychische gezondheid voort te zetten (bemoeizorg, GGZ, CJG, Zorgpoort).
- Om de gezondheid zoveel mogelijk te bewaken zijn daarnaast integraliteit en vroegsignalering van groot belang. De gezondheidsmakelaar en Helmond Gezond kunnen gezamenlijk een sleutelrol bij vervullen.
- De bestaande 'Achter de voordeur'-projecten en cliëntencontacten kunnen een belangrijke rol vervullen bij vroegsignalering van bijvoorbeeld eenzaamheid of depressies.
- Het Zelfhulpnetwerk Zuidoost Brabant ondersteunt inwoners bij het oprichten en draaien van groepen voor zelfhulp en lotgenootschap. Het gaat om inwoners die elkaar op eigen kracht elkaar helpen bij persoonlijke omstandigheden die op termijn kunnen leiden tot psychische klachten en/of een sociaal isolement. Voorbeelden zijn anonieme alcoholisten, nabestaanden na zelfdoding en inwoners met multiple sclerose.

3.2 Gezond gewicht

Meer dan de helft van de inwoners van Helmond zit op gezond gewicht. Overgewicht is daarentegen wel een belangrijk gezondheidsprobleem in Helmond. Bijna de helft van de volwassenen (46%) van 19 tot en met 64 jaar in Helmond heeft last van overgewicht. Bij 12% heeft zelfs last van obesitas. Met die percentages wijkt Helmond niet veel af van de regio (45 en 11%), maar er is niettemin nog veel winst te behalen. 11% van de kinderen tussen de 2 en 11 jaar, en 11% van de jongeren tussen de 12 en 18 jaar heeft overgewicht. Ook daarmee zit Helmond ongeveer op het gemiddelde in de regio.

Gezonde voeding en bewegen

Bij gezond gewicht spelen twee belangrijke aspecten een belangrijke rol: gezond eten en voldoende bewegen: sporten, bewegen en spelen in de buurt zijn hierbij belangrijk. De nabijheid, maar ook de toegankelijkheid van sportvoorzieningen is belangrijk om actieve deelname van onze jongeren te stimuleren. Wat betreft gezonde voeding achten wij goede voorlichting van groot belang. Daarbij zijn met name jongeren een belangrijke doelgroep, omdat zij vatbaarder zijn voor gedragsverandering⁵.

Wat doen we hiervoor?

- De beweegbegeleider in de Leonardusbuurt (beweegtuint) heeft de afgelopen jaren een grote groep mensen bereikt. Daarom wordt voorgesteld om in 2013 en 2014 deze werkzaamheden te continueren. Die tijd kan gebruikt worden om vrijwilligers het werk van de beweegbegeleider over te laten nemen.
- Na de beweegtuint in de wijk Binnenstad-Oost en de beweegzone in Brandevoort ligt de weg open om de implementatie van dergelijke zones verder te onderzoeken. Dit zal betrokken worden bij de strategische sportnota.
- De stichting Jibb (jeugd in beweging brengen) speelt een belangrijke rol bij het in beweging brengen van onze jongeren. Met name voor jongeren in gezinnen met een lage SES kunnen zij sport mogelijk maken.
- Daarnaast zal het zogeheten wandelroutenetwerk, met wandelknooppuntensysteem, nog explicieter ingezet worden om bewegen voor wijkbewoners meer toegankelijk te maken. Bewegen moet verleidelijk worden. Dat kan door dat wandelknooppuntensysteem, door sporten op school, maar ook door het opwaarderen van, bijvoorbeeld, het (fiets) rondje Helmond.

3.3 Roken, alcohol en drugs

Ongeveer 80% van de Helmonders rookt NIET. De afgelopen jaren is het aantal rokende Helmonders vrijwel gelijk gebleven, tegenover een dalende trend in de regio Zuidoost-Brabant. In Helmond rookt 29% van de volwassenen. In de regio is dat 25%. De groep rokende jongeren (12 tot en met 18 jaar) is in Helmond (8%) vergelijkbaar met de regio (10%).

⁵ GGD Brabant-Zuidoost (2011) *Op weg naar een gezonder Helmond. Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011*, pp. 28-30.

Bijna 65% van onze jongeren (12 tot en met 18 jaar) geeft aan de afgelopen 4 weken GEEN alcohol te hebben gedronken. Maar hoewel Helmond zich op gunstige wijze van de regio onderscheidt voor wat betreft alcohol- en drugsgebruik, zijn de schadelijke gevolgen van alcohol, met name bij jongeren, voldoende aanleiding om dit speerpunt toch te benoemen. 3% van de jongeren tussen 12 en 18 jaar drinkt meer dan twintig glazen alcohol per week⁶. Gemiddeld is dit 5% in de regio Zuidoost-Brabant. In de doelgroep van 19-64 jaar voldoet regionaal 67% niet aan de norm aanvaardbaar alcoholgebruik. In Helmond is dit 61%.

6% van de jongeren (12-18 jaar) in Helmond geeft aan weleens softdrugs te hebben gebruikt. Daarmee is Helmond, na Gemert-Bakel (5%) en Cranendonck (5%) en samen met Bergeijk (6%), een van de laagst scorende gemeentes in de regio Brabant-Zuidoost. In vergelijking met omliggende gemeentes, zoals Laarbeek (8%), Geldrop-Mierlo (9%) en Nuenen (12%), is dat een relatief laag percentage. Wat betreft harddrugsgebruik scoort Helmond, bij dezelfde leeftijdsgroep, samen met Cranendonck, Waalre en Eersel, het laagst van de gehele regio. 0% van de respondenten geeft aan ooit harddrugs te hebben gebruikt⁷.

Weerbaarheid en toezicht

Wat betreft roken worden in Nederland vooral rokers met een lage SES slecht bereikt. Daarnaast ligt er een grotere kans op succes bij het inzetten op de weerbaarheid van kinderen. Wanneer we kinderen in de bovenbouw van de Helmondse basisscholen weerbaarder maken en bewust van de negatieve effecten van roken op de gezondheid, zal dat hen meer handvatten geven om nee te zeggen tegen een eerste sigaret⁸.

Helmond is 1 van de 4 steden waar het Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ) heeft onderzocht of organisaties en voorzieningen er gezamenlijk in slagen het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen. Het ITJ concludeerde dat een integrale aanpak, vroegtijdige signalering en het bereiken van ouders een belangrijke rol spelen bij het tegengaan van alcoholgebruik onder de doelgroep (jongeren tot 16 jaar; vanaf 2013 naar alle waarschijnlijkheid 18 jaar). Met name bij de controle op alcoholgebruik is nog winst te behalen. De nieuwe drank- en horecawet biedt met name mogelijkheden ter aanzien van handhaving. Daarnaast speelt bij de voorlichting van jongeren, alle gedragsproblemen een rol. Roken, alcohol en drugs zullen daarbij worden meegenomen⁹.

Wat doen we hiervoor?

- De gemeente Helmond kiest er voor om de komende jaren te investeren in gezondheidsbevordering door voorlichting. Uitgaande van de 'eigen kracht' van de (zelfredzame) Helmonders zou, in theorie, voorlichting voldoende handvatten moeten bieden om hen te bewegen zelf gezonde keuzes te maken. Daarbij is het van belang om zowel jongeren als ouders te betrekken.
- Gedragsproblemen, alcohol- en drugsgebruik gaan vaak samen. Het zijn vaak dezelfde jongeren die alcohol drinken, roken, cannabis gebruiken en ander riskant gedrag vertonen. Vanwege deze clustering van riskante gewoonten is de inzet van weerbaarheidstrainingen of sociale vaardigheidstrainingen een voor de hand liggende aanpak. Weerbare kinderen bezitten de vaardigheden om een gezonde leefstijl te ontwikkelen en vast te houden. Als men zelf kan kiezen om 'nee' te zeggen, kiest men er uiteindelijk ook zelf voor om 'ja' te zeggen.
- Regionaal sluit Helmond aan bij SRE-acties vanuit 'Laat je niet flessen' (werkplan Alcoholmatiging jongeren). In Helmond trekken partners vanuit o.a. onderwijs, (verslavings)zorg, politie, gemeente samen op om het alcoholgebruik onder jongeren te doen afnemen.
- CJG-partners ondersteunen ouders/verzorgers bij hun opvoedende taak en het stellen van grenzen (bijvoorbeeld via themabijeenkomsten). De CJG en de GGD voeren samen het project 'Uit met ouders' uit. In dit project worden ouders/verzorgers van jongeren in de leeftijd van 14 jaar – o.a door bezoek aan horecagelegenheden – voorgelicht over de risico's van alcoholgebruik.

⁶ www.regionaalkompas.nl/brabant-zuidoost

⁷ www.regionaalkompas.nl/brabant-zuidoost

⁸ GGD Brabant-Zuidoost (2011) *Op weg naar een gezonder Helmond. Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011*, pp. 34-35.

⁹ GGD Brabant-Zuidoost (2011) *Op weg naar een gezonder Helmond. Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011*, pp. 31-33.

3.4 Seksuele gezondheid

Wat betreft het seksueel gedrag van jongeren onderscheidt Helmond zich wederom positief van de regio. Waar in de regio Zuidoost-Brabant 12% van de jongeren tussen de 12 en 18 jaar aangeeft weleens onveilig te hebben gevreeën, is dat in Helmond 'slechts' 10%. Bijna 4/5 van de Helmondse jongeren (12 t/m 18 jaar) geeft aan nog NOOIT geslachtsgemeenschap te hebben gehad.

Seksuele vorming

Het onderwijs is een goede omgeving voor seksuele vorming, waarbij met name onveilige seks een punt van aandacht blijft. Hier zijn lespakketten voor, welke meer expliciet onder de aandacht gebracht moeten worden. Met name kwetsbare jongeren lopen extra risico op seksueel grensoverschrijdend gedrag, seksueel overdraagbare aandoeningen of ongewenste zwangerschappen. De weerbaarheid, zoals eerder omschreven, speelt ook hierbij een rol. Als men zelf kan kiezen om 'nee' te zeggen, kiest men er uiteindelijk ook zelf voor om 'ja' te zeggen. Voor ouders en onderwijs, maar ook voor de GGD en de gemeenschap, ligt er een rol in het weerbaarder maken van kinderen¹⁰.

Wat doen we hiervoor?

- Naast de bestaande en eerder genoemde weerbaarheidstrainingen, alsook de seksuele voorlichting op scholen, nemen we dit de komende periode met name via deelname aan de We Can Young Campagne van het Rijk ter hand. De We Can Young Campagne is een aanpak van en voor jongeren (met een focus op de leeftijdsgroep van 14-18 jaar), gericht op het versterken van de relationele en seksuele weerbaarheid van jongeren. Het Helmondse Plan van Aanpak is door het Rijk geselecteerd om uitgevoerd te gaan worden met behulp van rijksmiddelen.

3.5 Wijkgerichte aanpak

Om de Helmonder de handvatten te geven om een gezonde keuze te kunnen te maken, wordt voor de hier voor genoemde thema's met name gekozen voor de instrumenten voorlichting en weerbaarheidstrainingen.

Met de wijkgerichte aanpak kan de doelgroep, mensen met een lage SES, zo goed mogelijk bereikt worden.

Niet elke wijk heeft dezelfde inspanning nodig om gezond te worden. Helmond kent twaalf wijken en 42 buurten, met ieder verschillende kenmerken. Voor een wijkgerichte gezondheidsbevordering is het wenselijk om aan de hand van een wijkanalyse (zie bijlage 2) wijken te selecteren, zodat juist de mensen met een lage SES de benodigde ondersteuning krijgen. De gezondheidsmakelaar alsook Helmond Gezond leggen een belangrijke focus op die wijken die er in de analyse in het bijzonder uitspringen. Daarbij wordt met name gelet op:

- Bevolkingssamenstelling;
- Woningbestand;
- Fysieke omgeving;
- Economische situatie (bijv. uitkeringsgerechtigden, opleidingsniveau);
- Leefbaarheid.

Naar aanleiding van de vorige nota lokaal gezondheidsbeleid is wat betreft gezondheid een belangrijk deel van de aandacht bij de wijken Binnenstad-Oost en Helmond-West komen te liggen. Gezien de cijfers zal de aandacht ook expliciet gericht worden op Helmond-Noord en Helmond-Oost.

Voorgesteld wordt om Helmond Gezond mogelijk te integreren in de bestaande manier van werken, waar we ons beseffen dat dit proces tijd kost. Derhalve concluderen wij het nog één jaar intensief in te zetten vanuit een afgekaderd werkveld om juist dat jaar te gebruiken om het denken over gezondheid te laten indalen in het reguliere opbouw- en jongerenwerk. De expliciete opdracht verbonden aan Helmond Gezond is de inzet op jongeren, waarbij ook met name basisscholen van belang worden geacht.

¹⁰ GGD Brabant-Zuidoost (2011) *Op weg naar een gezonder Helmond. Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011*, pp. 36-37.

4. Middelen

Helmond Gezond maar ook de beweegbegeleider in de Leonardusbuurt hebben sinds het moment dat zij zijn ingezet veel mensen bereikt. Het is belangrijk om nu de slag te maken naar de reguliere lijn. Vrijwilligers moeten het werk van de beweegbegeleider overnemen en gezondheid moet als evident onderdeel van welzijn worden gezien. Met name om die continuïteit te waarborgen is er een afbouwscenario uitgewerkt, dat nog één jaar Helmond Gezond en nog twee jaar de beweegbegeleider in de Leonardusbuurt mogelijk maakt. Een budget ad € 22.500 wordt ingezet voor gezondheidsbevorderende maatregelen in, met name, de wijken Helmond-Noord en Helmond-Oost.

In de septembercirculaire 2012 is jaarlijks € 20.000 beschikbaar gesteld ten gunste van het project We Can Young, zoals omschreven in deze nota. In afwijking van de bij het plan van aanpak aangegeven bestedingsschema van dit project worden de middelen aan de LEV-groep doorgezet conform de beschikbaarstelling van het gemeentefonds.

Het financiële overzicht ziet er als volgt uit.

Budget	2012	2013	2014	2015
Regulier gezondheidsbeleid	€ 82.000	€ 31.000	€ 26.000	-
Samen Investeren		€ 68.500	-	-
We Can Young	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	
Totaal	€ 102.000	€ 119.500	€ 46.000	-

Besteding	2012	2013	2014	2015
Beweegbegeleider	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	-
Helmond Gezond	€ 59.500	€ 59.500	€ 6.000	-
We Can Young	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	
Overig	€ 2.500	€ 20.000	-	-
Totaal	€ 102.000	€ 119.500	€ 46.000	-

Er staan in deze nota bepaalde activiteiten genoemd welke niet in dit middelenoverzicht staan, omdat zij vanuit andere beleidsterreinen dan gezondheidsbeleid worden gefinancierd. Hier kan gedacht worden aan sportbeleid, jeugdbeleid en het reguliere WMO-subsidieprogramma.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 – EVALUATIE NOTA LOKAAL GEZONDHEIDSBELEID 2008-2011

Terugblik Nota lokaal gezondheidsbeleid 2008-2011

De vorige nota kent een looptijd van 2008 tot 2012. Destijds is de nota opgesteld op grond van de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) welke nu is vervangen voor de Wet Publieke Gezondheid. Tevens waren toen nog verschillende beleidsnota's in ontwikkeling, waaronder: het WMO beleidsplan, het WWZ-plan en het Stedelijk kompas.

In de nota zijn drie onderwerpen tot speerpunt van beleid gemaakt, te weten:

4. Wijkgerichte aanpak van gezondheidsachterstanden door de inzet van een gezondheidsmakelaar
5. Afstemmen van preventieactiviteiten
6. Eerstelijnszorg

Eind 2008 is voor de inzet van de gezondheidsmakelaar een notitie opgesteld. Daarin is het Helmonds model van de gezondheidsmakelaar beschreven en een actieplan opgesteld om de beoogde effecten en resultaten te behalen.

Begin 2010 is een tussenevaluatie opgesteld over de stand van zaken van de inzet op deze onderwerpen. Toen is geconstateerd dat de meeste inzet is gepleegd in het project "Gezondheidsmakelaar". Na de evaluatie is daarop verder geborduurd en is een team Helmond Gezond ingezet. Tevens is de Gezondheidsmakelaar ingebed in het maatwerkdeel van de gemeenschappelijke regeling van de GGD en uitgebreid naar de wijk Helmond-West. Wat betreft de eerste lijn gezondheidszorg is besloten dit toe te voegen aan het WWZ-plan.

In 2010 is een tussenevaluatie van de nota lokaal gezondheidsbeleid 2008-2011 opgeleverd. Er zijn per speerpunt conclusies getrokken en besluiten genomen voor de inzet in 2010-2012. De doelstelling van de nota 2008-2011 is het formuleren van een visie op gezondheidsbeleid binnen de gemeente Helmond voor vier jaar. De acties in de nota lokaal gezondheidsbeleid zijn erop gericht om gezondheidsachterstanden in Helmond te bestrijden. De tussenevaluatie 2010 geeft inzicht in de stand van zaken, de mate waarin de beoogde resultaten zijn behaald en de mate waarin bijsturing van beleid wenselijk en mogelijk is. Hieronder volgen de belangrijkste conclusies en aanbevelingen die van belang zijn voor de nieuwe nota 2012 en verder.

- Er is blijvende aandacht nodig voor het thema gezondheid. De parallellen met anders beleidsterreinen is groot. In het collegeprogramma is uitgesproken dat het gemeentebestuur zorgt voor een goed en betaalbaar voorzieningenniveau. De gemeente zorgt voor voldoende zorg en sport zodat het maken van een gezonde keuze makkelijker wordt. Maar Helmonders hebben daarbij wel een eigen verantwoordelijkheid, gezondheid is namelijk iets van jezelf. De gemeente zet zich ook in om een hoogwaardig en veilig leef-, woon- werkmilieu te realiseren dat duurzaam van kwaliteit is. We zorgen voor voldoende groen in de wijken, geluidsmaatregelen,
- In lijn met het collegeprogramma is het aan te bevelen om minder op generiek beleid in te steken en generieke ondersteuning, juist maatwerk zorgt voor het terugdringen van sociaal economische gezondheidsverschillen.
Volgens het college is werk de beste remedie om uit de armoede te komen. Maar om te werken moet je wel gezond zijn en je fit voelen. In verschillende steden zijn er beweegprogramma's. Door deze programma's komen werklozen letterlijk in beweging en voelen zij zich fitter. Daardoor is het makkelijker om een stap te zetten op de participatieladder. Dit draagt bij aan de ambitie van het college om de deelname van alle Helmonders aan het arbeidsproces te verhogen.
- Zorg voor preventieve gezondheidsbevorderende activiteiten in de aandachtswijken Binnenstad-Oost, Helmond-West en Helmond-Noord. Of daar waar de sociaal economische situatie van mensen lager is dan gemiddeld. Voorwaarde is dat de activiteiten aansluiten bij andere beleidsterreinen, projecten en bewezen effectief zijn.
Helmond is een food capital. Voeding is een belangrijke basis voor een gezonde leefstijl.
- Zorg ervoor dat de gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen wordt bewaakt.
We werken hard om Helmond een stad te maken met een aantrekkelijk leefklimaat en voldoende voorzieningen. Met kwalitatieve wijken waar het fijn wonen is met adequate zorgvoorzieningen in de buurt. Veilige, schone, duurzame leefomgeving. Niet alleen ruimtelijk-

fysieke aspecten en sociaal-maatschappelijke. We verwachten dat we samen verantwoordelijkheid nemen voor de directe woonomgeving en de wijk via het wijkgericht werken kan daar een goede impuls voor zijn.

- Zorg voor zo SMART mogelijk geformuleerde resultaten.
- Hevel de spreiding van eerstelijnsvoorzieningen over naar het Wonen, Welzijn, Zorgplan.

BIJLAGE 2 – DE WIJKANALYSE

Bij de wijkanalyse worden o.a. de volgende thema's gemeten:

- **Bevolkingssamenstelling**
 - *WMO indicaties 65 jaar en ouder*

In het Centrum (59%), Brouwhuis- Oost (56%) en Beisterveld (44%) kregen naar verhouding de meeste senioren een aanvraag gehonoreerd. Wmo-indicaties zijn onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gehonoreerde aanvragen voor huishoudelijke zorg, vervoer of woningaanpassingen ten behoeve van mensen met lichamelijke, verstandelijke of geestelijke beperkingen. In de genoemde buurten wonen relatief veel ouderen¹¹.
 - *Alleenstaanden*

Vooraf de wijken Binnenstad, Helmond-West en Helmond-Oost vertonen een relatief hoge dichtheid aan alleenstaanden. De buurten met de hoogste concentraties zijn het Centrum (69%), het Stationsgebied (56%), Steenweg e.o (49%) en Suytkade (49%)⁷.
 - *Niet westerse etniciteit*

Bevolkingsgroepen met een niet-westerse etniciteit zijn met name geconcentreerd in een drietal buurten in de Binnenstad (Leonardus, Heipoort en Vossenbergh) en in de buurt Beisterveld in Helmond-Oost. Circa een derde van de totale groep is hier woonachtig. In Oud-West is sprake van een minder hoge, maar wel bovengemiddelde concentratie⁷.
- **Woningbestand**
 - *Koopwoningen*

Het aandeel koopwoningen is het hoogst in de buitenwijken van de stad. Met name in de wijken Binnenstad, Helmond-West en Helmond-Oost zijn de koopwoningen in de minderheid⁷.
 - *Gemiddelde OZB-waarde van woningen*

De gemiddelde OZB-waarden per buurt vertonen grote contrasten; de gemiddelde waarde in de 'duurste' buurt (Zwanenbeemd) is ruim drie keer zo hoog als die in de 'goedkoopste' woonbuurt (het Centrum). Met name in de wijken Binnenstad, Helmond-Noord en Helmond-Oost ligt de gemiddelde OZB-waarde een stuk lager dan gemiddeld⁷.
 - *Bouwjaar*

Wat betreft het bouwjaar van woningen is vooral Helmond-Noord een opvallende wijk. 83% van de woningen in deze wijk zijn voor 1980 gebouwd. Daarna volgen de Warande (80,7%) en Helmond-Oost (80,5%). Logischerwijs zijn de wijken Brandevoort, Brouwhuis, Dierdonk en Rijpelberg positieve uitschieters. In theorie zegt het bouwjaar iets over de kwaliteit van de woning (isolatie e.d.)⁷.
- **Fysieke omgeving**
 - *Stedelijkheid*

De omgevingsadressendichtheid (OAD)¹² is het hoogst in de wijken Binnenstad, Helmond-Oost, Helmond-West en Helmond-Noord⁷.
- **Economische situatie**
 - *Uitkeringsgerechtigden*

De hoogste uitschieters zijn in dit opzicht de buurten Annabuurt / Suytkade, Leonardus en Heipoort met respectievelijk 102, 94 en 83 uitkeringsgerechtigden per 1000 inwoners van 15 tot 65 jaar⁷.
 - *Huishoudens met inkomen uit werk/ Actieve deelname aan de arbeidsmarkt*

Wijken en buurten met verhoudingsgewijs veel 65-plussers en / of uitkeringsgerechtigden vertonen lagere percentages van economisch actieven. De laagste scores worden aangetroffen in de buurten het Centrum (40%), het Stationsgebied (43%) en Steenweg e.o. (43%)⁷.
 - *Gemiddeld inkomen per huishouden*

¹¹ Sociale Atlas van de wijken 2010 - Gemeente Helmond

¹² De **omgevingsadressendichtheid** of **OAD** is een maat voor stedelijkheid. De omgevingsadressendichtheid van een adres is het aantal adressen binnen een cirkel van één kilometer rond dat adres. Per blok van 500 bij 500 meter wordt de OAD uitgerekend voor een (mogelijk fictief) adres in het midden van dat blok, en vervolgens toegekend aan alle adressen in dat hele blok.

De wijken Helmond-Oost (€24.500), Binnenstad (€24.900), Helmond-Noord (€26.400) en Helmond-West (€26.800) zijn, op volgorde, de wijken met gemiddeld het laagst besteedbaar inkomen van de stad. Ter vergelijking: Brandevoort (€43.900), Stiphout (€45.800), Dierdonk (€47.900) en Warande (€49.800) zijn, op volgorde, de wijken met gemiddeld het hoogst besteedbaar inkomen. Het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden in Helmond is €31.400,--⁷.

- **Werkgelegenheid en werkloosheid**

- *Niet-Werkende Werkzoekenden*

Bovengemiddelde concentraties van NWW-ers worden vrijwel uitsluitend aangetroffen in de centrale stad. De wijken Binnenstad en - in mindere mate - Helmond-West en Helmond-Oost vertonen de hoogste 'werkloosheid'. Qua buurten zijn in dit opzicht de buurten Leonardus, Heipoort, Beisterveldse Broek en Oud-West de hoogste uitschieters⁷.

- **Opleidingsniveau bevolking**

- Het opleidingsniveau van de Helmondse beroepsbevolking is relatief laag. Bijna drie kwart van de beroepsbevolking heeft een laag of middelbaar opleidingsniveau. Landelijk is dat bijna 65%. De laatste jaren is wel sprake van een lichte stijging van het opleidingsniveau in Helmond¹³.

- **Leefbaarheid**

- *Veiligheid*

In de veiligheidsmonitor uit 2009 worden rapportcijfers toegekend voor wat betreft de veiligheid in de eigen buurt. Hier scoren de wijken Binnenstad (6,2), Helmond-West (6,3), Rijpelberg (6,5), Helmond-Oost (6,6) en Helmond Noord (6,7) lager dan gemiddeld (6,8)¹⁴.

- *Tevredenheid*

Voor wat betreft de tevredenheid over de eigen woonomgeving scoren de wijken Binnenstad (6,7), Helmond-West (6,9), Helmond-Oost (7,2), Rijpelberg (7,2) en Helmond-Noord (7,3) lager dan gemiddeld (7,4)¹⁵.

- **Ontwikkelingen in de wijk**

In Binnenstad-Oost is de herstructurering bijna afgerond. In Helmond-West is de herstructurering net gestart. Opvallend is dat er in deze wijk meer groen en minder stenen terugkomen. Ook zijn maatregelen genomen om het gebruik van auto's af te remmen en fiets en wandelen te bevorderen.

¹³ Jaarplan Arbeidsmarktbeleid 2012 - Gemeente Helmond

¹⁴ Veiligheidsmonitor 2009

¹⁵ Veiligheidsmonitor 2009